

TEPLOVODNÍ OTOPNÉ SOUSTAVY

Ing. Roman Vavříčka, Ph.D.

ČVUT v Praze, Fakulta strojní
Ústav techniky prostředí

Roman.Vavricka@fs.cvut.cz

Složení otopné soustavy

➤ Zdroje tepla

kotle na pevná, plynná nebo kapalná paliva, tepelné čerpadla (země – vzduch, vzduch – vzduch, voda – voda a jiné), výměníky tepla (parní nebo vodní)

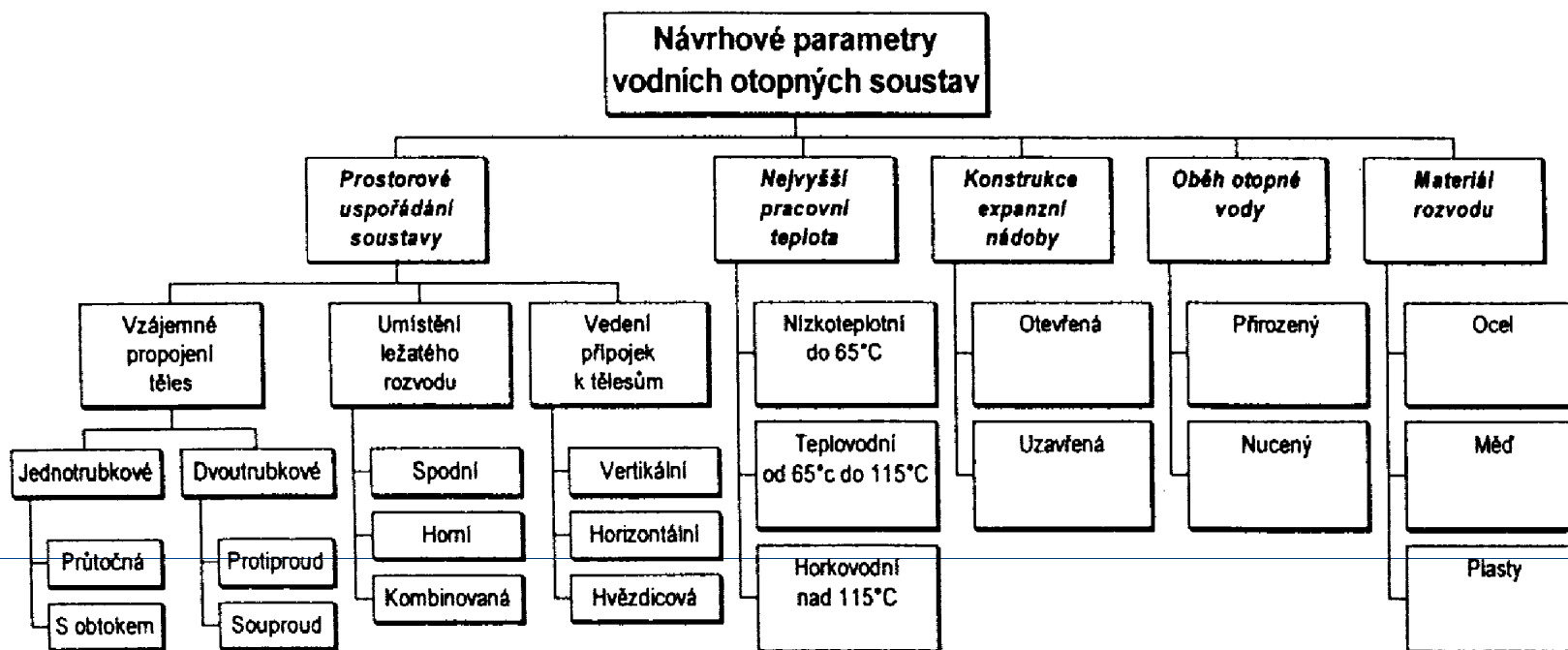
➤ Potrubní sítě

rozdělené podle způsobu propojení otopných těles, pracovní teploty, konstrukce expanzní nádoby, oběhu vody či materiálu rozvodu

➤ Spotřebiče tepla

otopná tělesa – článková, desková, trubková a konvektory

Rozdělení teplovodních otopných soustav

Rozdělení teplovodních otopných soustav

Dělení podle zajištění oběhu otopné vody:

- soustavy s přirozeným oběhem
- soustavy s nuceným oběhem

Dělení podle provedení hlavního rozvodu

- soustavy se spodním rozvodem
- soustavy s horním rozvodem

Dělení podle rozvodu k jednotlivým OT

- vertikální
- horizontální

Rozdělení teplovodních otopných soustav

Dělení podle způsobu přívodu a odvodu otopné vody k/z otopných těles

➤ dvoutrubkové

- ✓ protiproudé
- ✓ souproudé

➤ jednorubkové

- ✓ bez obtoků těles (průtočné, se čtyřcestnými armaturami)
- ✓ s obtoky těles

Rozdělení teplovodních otopných soustav

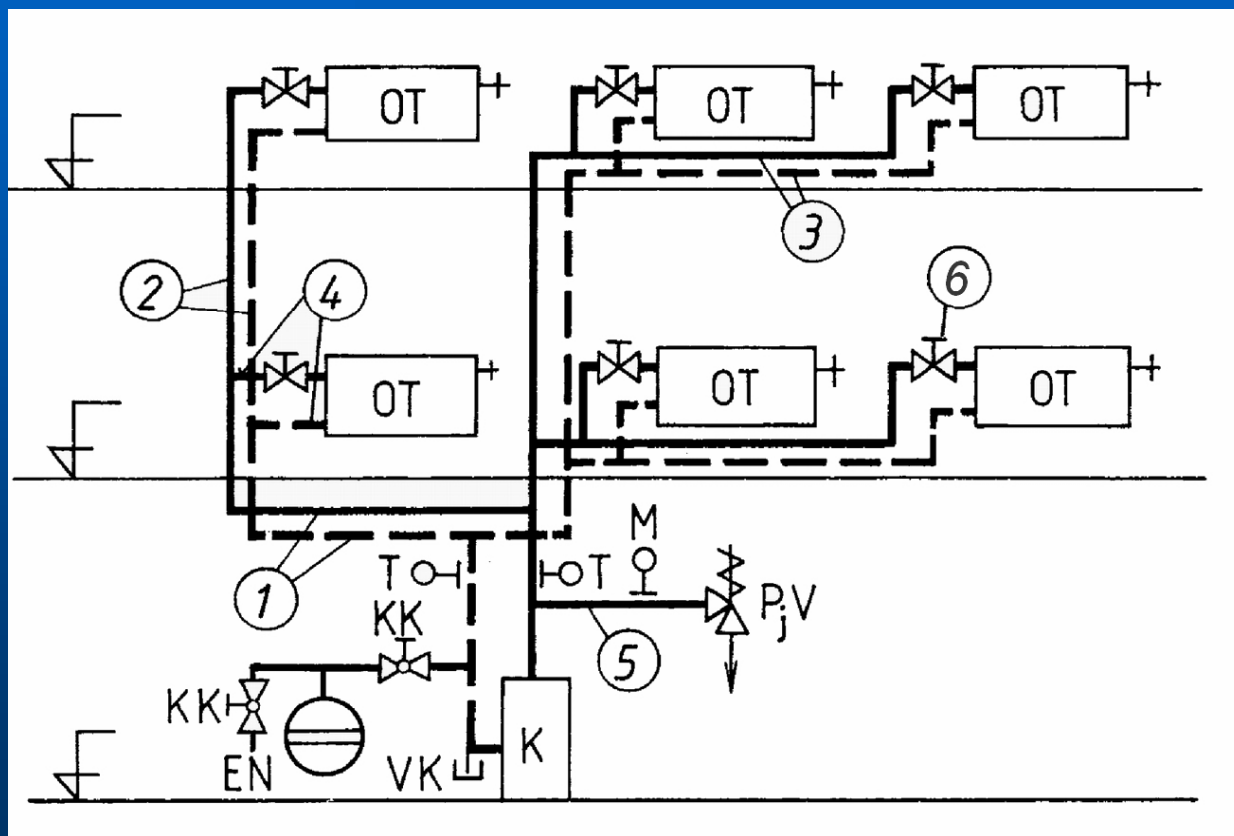
Dělení podle spojení s atmosférou

- teplovodní otopné soustavy otevřené
- teplovodní otopné soustavy uzavřené

Dělení podle teploty teplonosné látky

- otopné soustav nízkoteplotní do 65 °C
- otopné soustavy teplovodní do 115 °C
- otopné soustavy horkovodní nad 115 °C

Části otopné soustavy

- 1 – hlavní ležaté rozvody
- 2 – stoupačky
- 3 – podlažní ležaté rozvody
- 4 – připojovací potrubí
- 5 – pojistné potrubí
- 6 – armatury

Materiál rozvodu

Ocelová potrubí

- ✓ dobré mechanické vlastnosti, nízká teplotní délková roztažnost, možnost svařování nebo spojování rozebíratelným způsobem
- ✓ nízká odolnost proti korozi

Měděná potrubí

- ✓ vysoká odolnost proti korozi, velká pevnost, možnost použití malých tloušťek stěn potrubí, menší tlaková ztráta na 1 m potrubí než u ocel. potrubí
- ✓ větší teplotní délková roztažnost (cca o 40 % oproti oceli, např. pro průchod stěnou je lepší opatřit potrubí pouzdem)

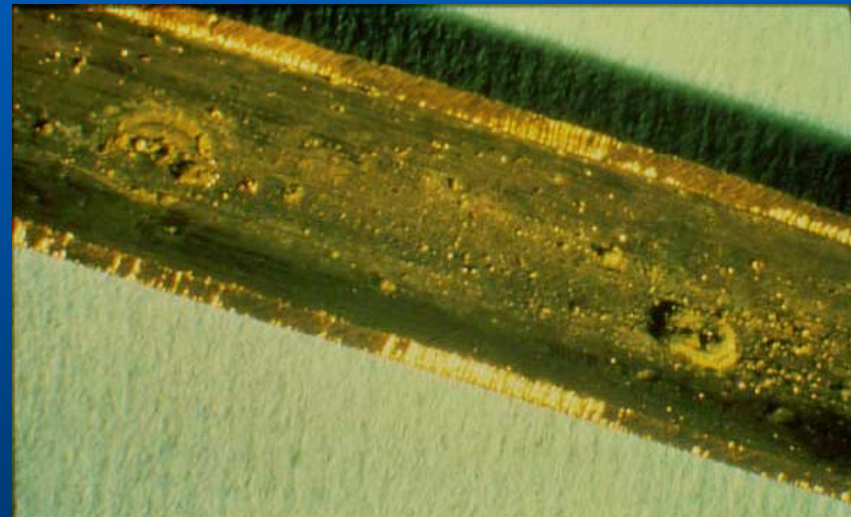

Vznik koroze v potrubí

Hlavní příčinnou koroze v otopných soustavách je přítomnost kyslíku v otopné vodě

Korozi v potrubí lze rozdělit na:

- povrchovou
- bodovou

Opatření proti vzniku koroze:

- dodržení pH otopné vody (ocel pH = 10, měď pH > 6)
- dodržení maximálních rychlostí proudění otopné vody v potrubí (u nuceného rozvodu $w_{\max} = 0,5$ až $0,6$ m/s)

Materiál rozvodu

Plastová potrubí

- ✓ menší hydraulická ztráta, lehkost potrubí, odolnost vůči korozi, neagresivní potrubí vůči otopné vodě
- ✓ vysoká teplotní délková roztažnost (10 x větší než u kovových materiálů), maximální provozní teplota (do 100 až 140 °C), nižší tlaková odolnost, difúze kyslíku stěnami potrubí

Zjednodušeně vnikání kyslíku do otopné vody podporuje tzv. „dýchání“ systému (kolísání tlaku v systému) tj. při ohřevu vody vzniká tepelnou roztažností vody přetlak a při chladnutí vody pak následuje podtlak. Tento podtlak pak umožňuje proces vnikání kyslíku do vody skrze stěny potrubí.

Materiál rozvodu

$$\Delta l = l_0 \cdot \alpha \cdot \Delta t$$

Δl - změna délky potrubí [mm]

l_0 - délka úseku potrubí [m]

α - součinitel teplotní délkové roztažnosti potrubí [mm/m·K]

Δt - rozdíl teplot [K]

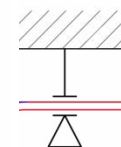
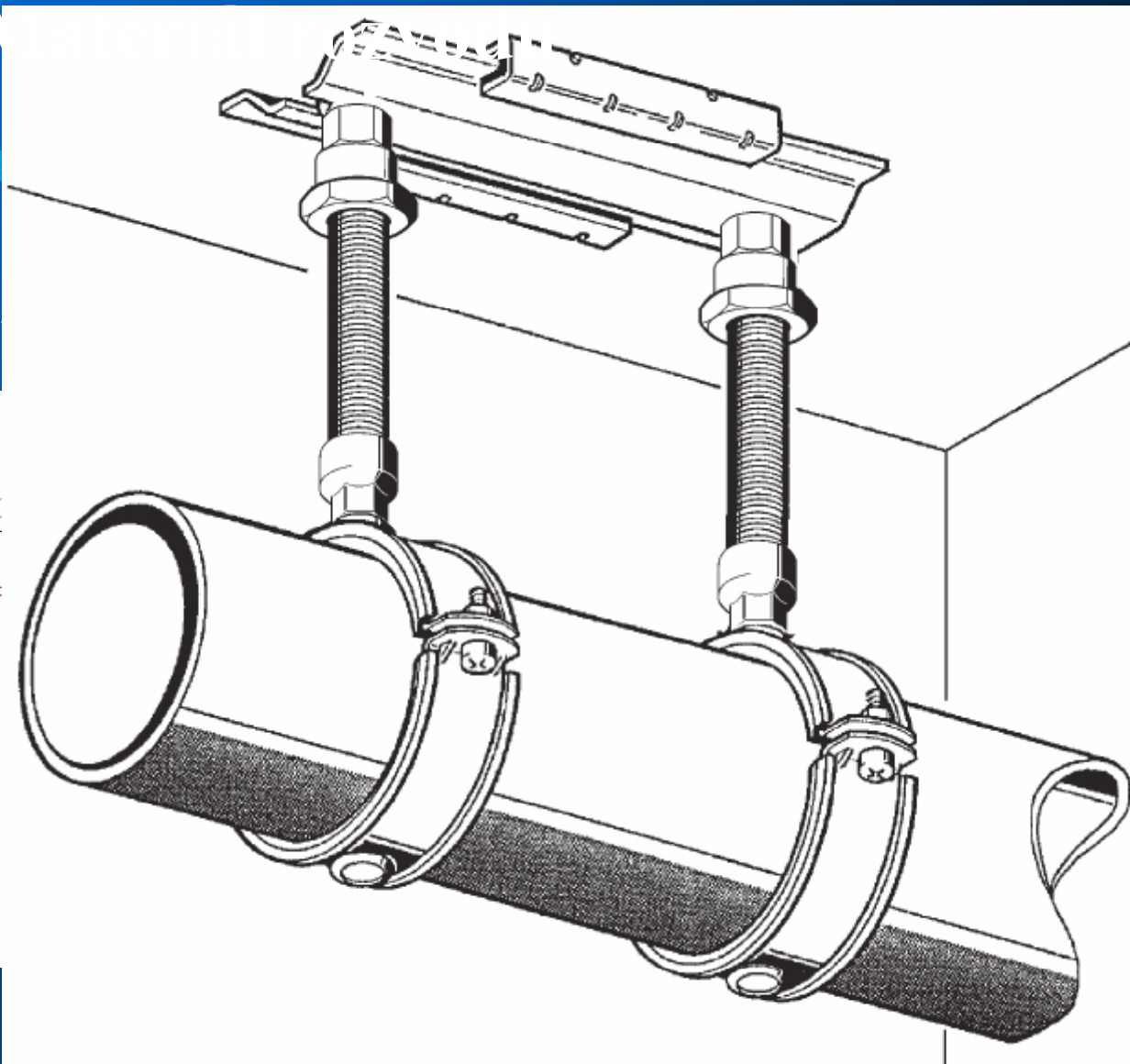
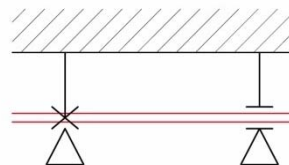
Materiál potrubí	Součinitel délkové roztahnosti α [mm/m·K]	Modul pružnosti E [MPa]	Hmotnost potrubí DN 15 [kg/m]
Ocel	0,012	200 až 250·10 ³	1,23
Měď	0,017	110 až 130·10 ³	0,48
Hliník	0,0238	66 až 76·10 ³	0,34
AL-PEX (vícevrstvé)	0,026	5 až 7·10 ³	0,147
PVC	0,08	3 až 9·10 ³	0,137
PEX	0,15	6 až 9 ·10 ³	0,169
PE-HD (PN 10)	0,18	0,8 až 1,4·10 ³	0,174

Materiál rozvodu

Změna délky 10 m dlouhého potrubí DN 15 při ohřátí o 50 K

Materiál potrubí	Změna délky Δl [mm]
Ocel	6
Měď	8,5
Hliník	12
AL-PEX (vícevrstvé potrubí)	13
PVC	40
PEX	75
PE-HD (PN 10)	90

Lom

Materiál rozvodu

$$L_K = 21,85 \cdot \sqrt{d \cdot \Delta l}$$

- Ocelové potrubí

$$L_K = 32,5 \cdot \sqrt{d \cdot \Delta l}$$

- Měděné potrubí

$$L_K = 29,9 \cdot \sqrt{d \cdot \Delta l}$$

- Plastové potrubí

$$L_p = 0,125 \cdot \sqrt[3]{\frac{a \cdot E \cdot J}{m}}$$

L_p

- vzdálenost podpěr potrubí [m]

a

- spád potrubí [%]

E

- modul pružnosti materiálu [Pa]

J

- moment setrvačnosti potrubí [m⁴]

m

- hmotnost potrubí [kg/m]

$$J_x = \frac{\pi}{64} \cdot (D^4 - d^4)$$

Materiál rozvodu

Sít'ovaný polyetylén (PEX, VPE)

Výhody: dobrá tlaková odolnost i při vyšších teplotách (do 100 °C), dobré mechanické vlastnosti

Nevýhody: nedá se svařovat pouze lepit

Polybuten (polybutylen PB)

Výhody: je dobře ohebný a má velkou pevnost, vyrábí se proto i tenčí než normální plastová potrubí, využití hlavně pro podlahové vytápění, může se svařovat, lepit nebo spojovat mechanickými spojkami

Nevýhody: křehne při -18 °C

Statický polypropylen (PP-R, PP-RC)

Výhody: dobrá ohebnost (obsahuje 20 až 30 % etylénové složky), dá se svařovat i lepit

Nevýhody: max. provozní teplota 90 °C

Materiál rozvodu

Chlorované PVC

Výhody: možnost výroby různých variant dle požadavku na konkrétní využití až do 120 °C

Nevýhody: musí se spojovat pouze s tvarovkami dodané stejným výrobcem (tj. se stejnými vlastnostmi jako potrubí)

Polyvinylidenfluorid PVDF

Výhody: odolnost až do 140 °C, dobře zpracovatelný, odolný vůči UV a Gama záření = nestárne tak rychle, dobré mechanické vlastnosti

Nevýhody: je poměrně drahý

Vrstvená potrubí s kovovou vložkou (PPR-Al, PEX –Al, ..)

Výhody: vrstva hliníku uprostřed chrání otopnou soustavu proti difúzi kyslíku, nemají tak vysokou teplotní délkovou roztažnost jako normální plasty a přitom si zachovávají poměrně dobrou ohebnost a mechanickou odolnost

Nevýhody: vyšší cena

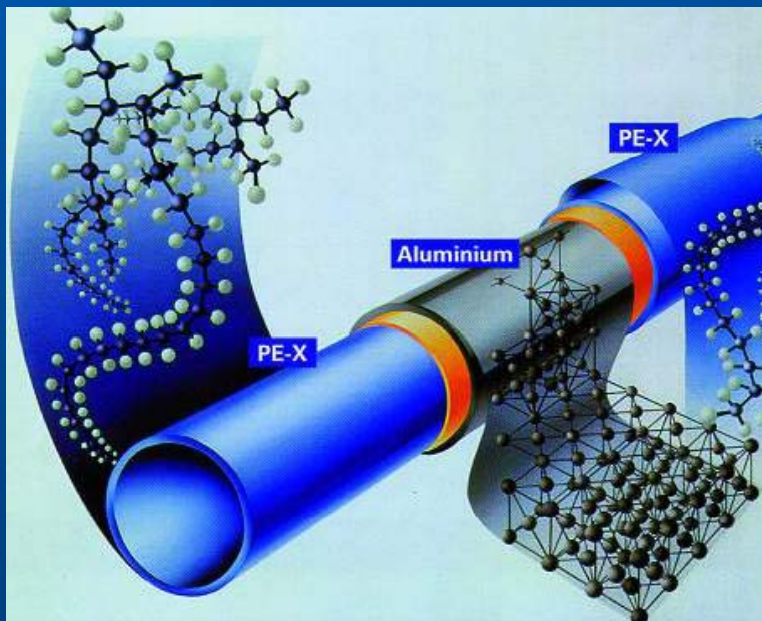

Materiál rozvodu

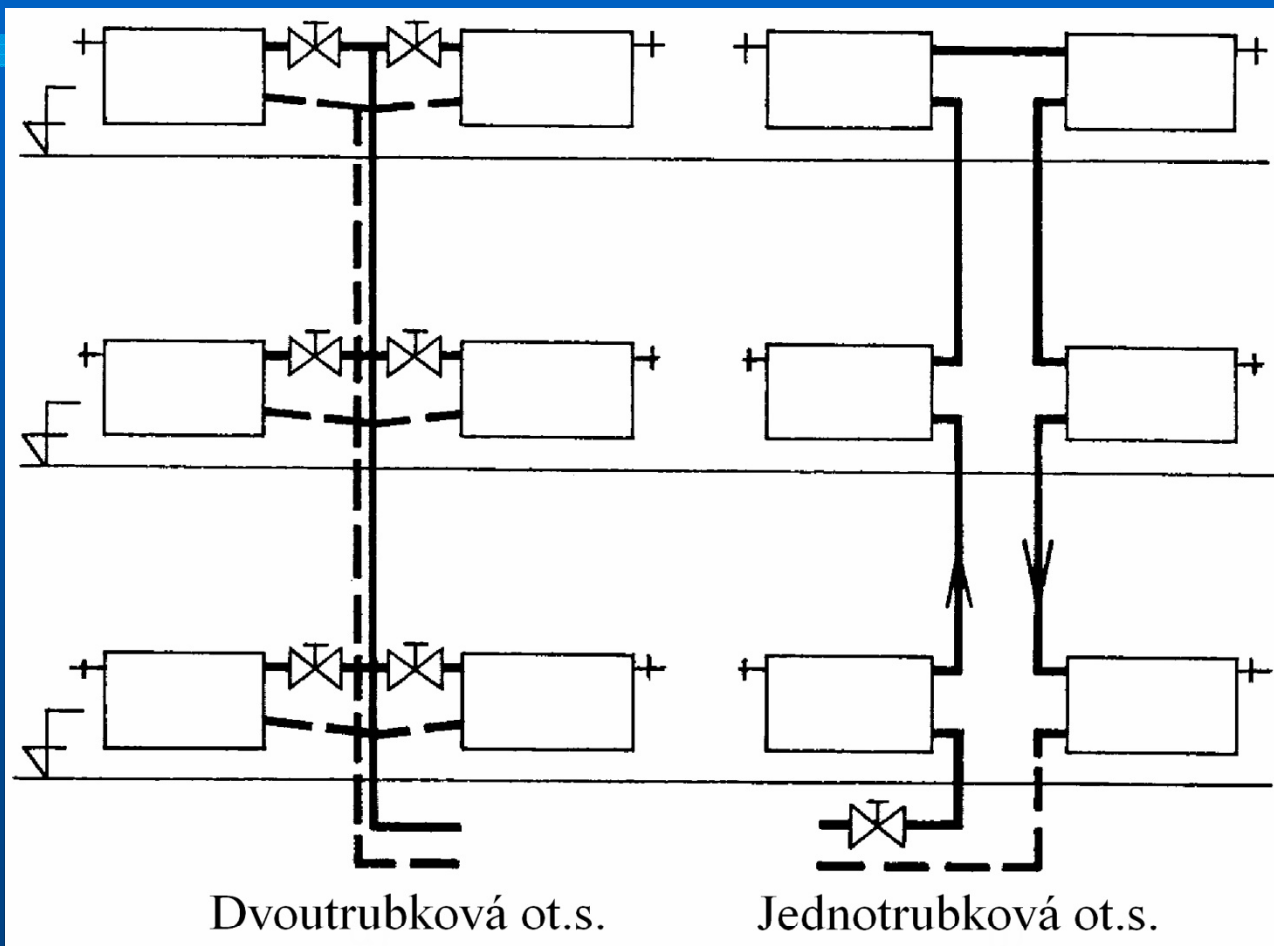
Vrstvená potrubí s kovovou vložkou (PPR-Al, PEX –Al, ..)

Výhody: vrstva hliníku uprostřed chrání otopnou soustavu proti difúzi kyslíku, nemají tak vysokou teplotní délkovou roztažnost jako normální plasty a přitom si zachovávají poměrně dobrou ohebnost a mechanickou odolnost

Nevýhody: vyšší cena

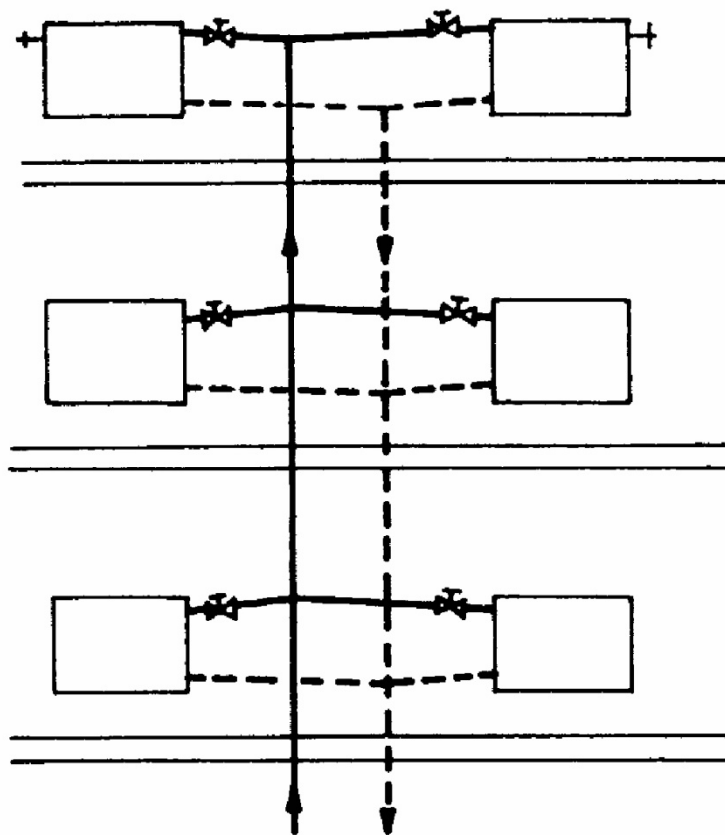
Vzájemné propojení otopných těles

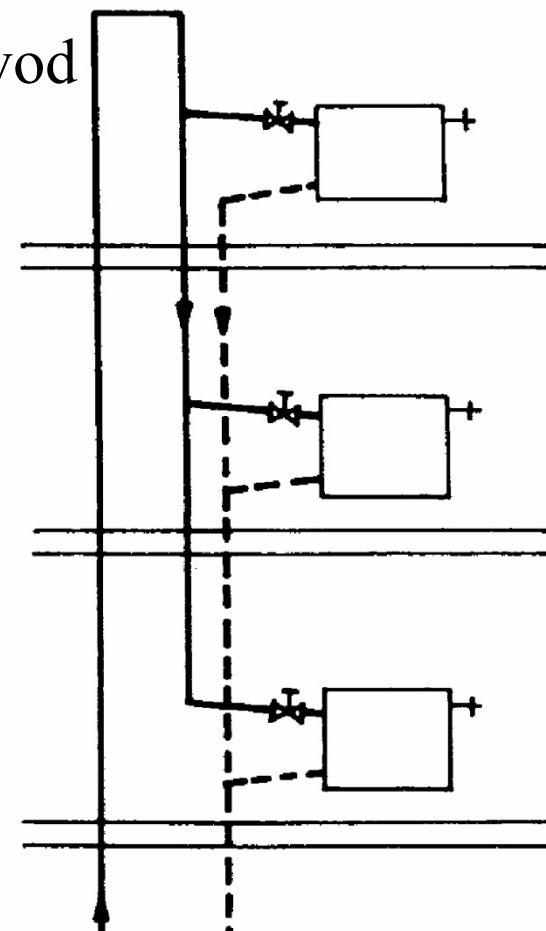
Protiproudé zapojení

Vzájemné propojení otopných těles

Vertikální rozvod

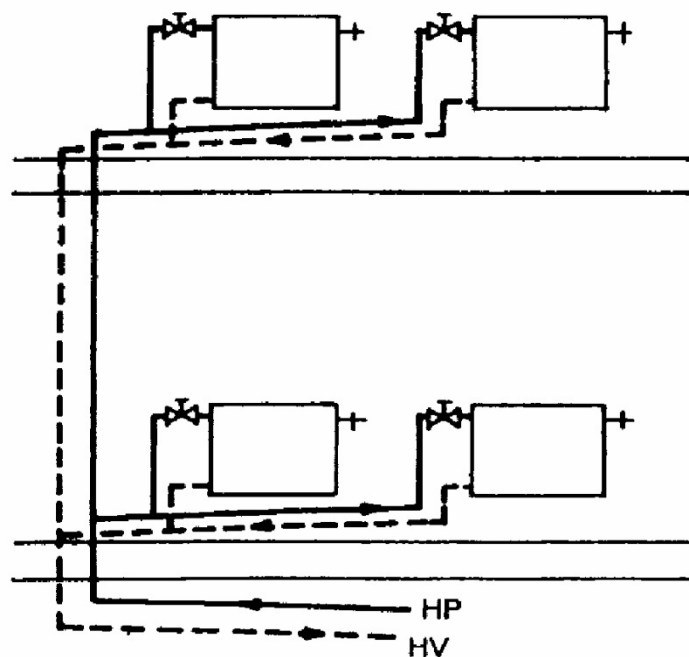
Protiproudé zapojení
dvoutrubkové sous.

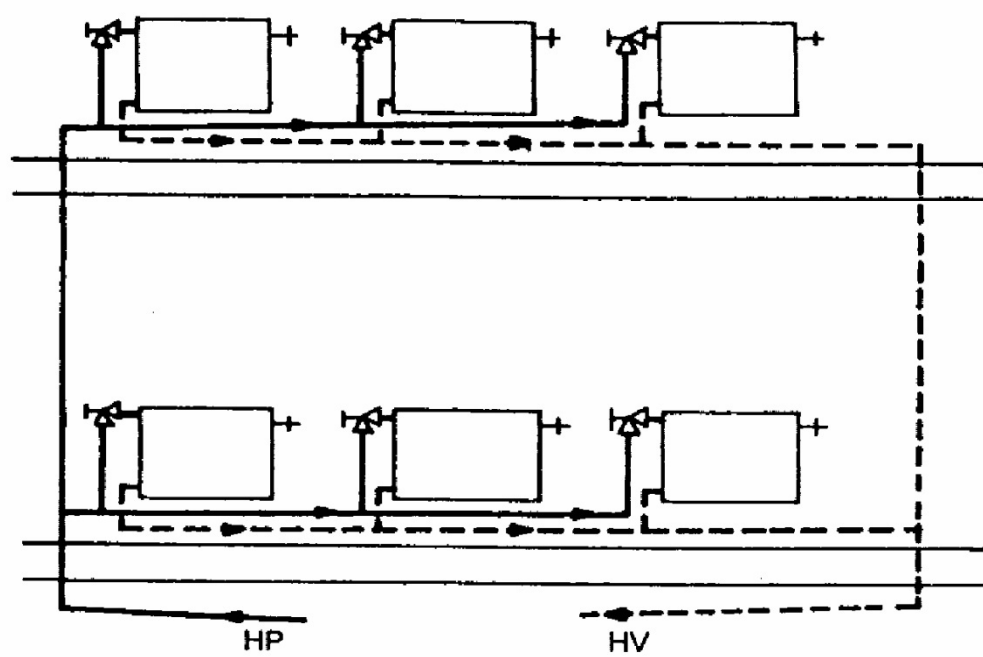
Souproudé zapojení
dvoutrubkové sous.

Vzájemné propojení otopných těles

Horizontální rozvod

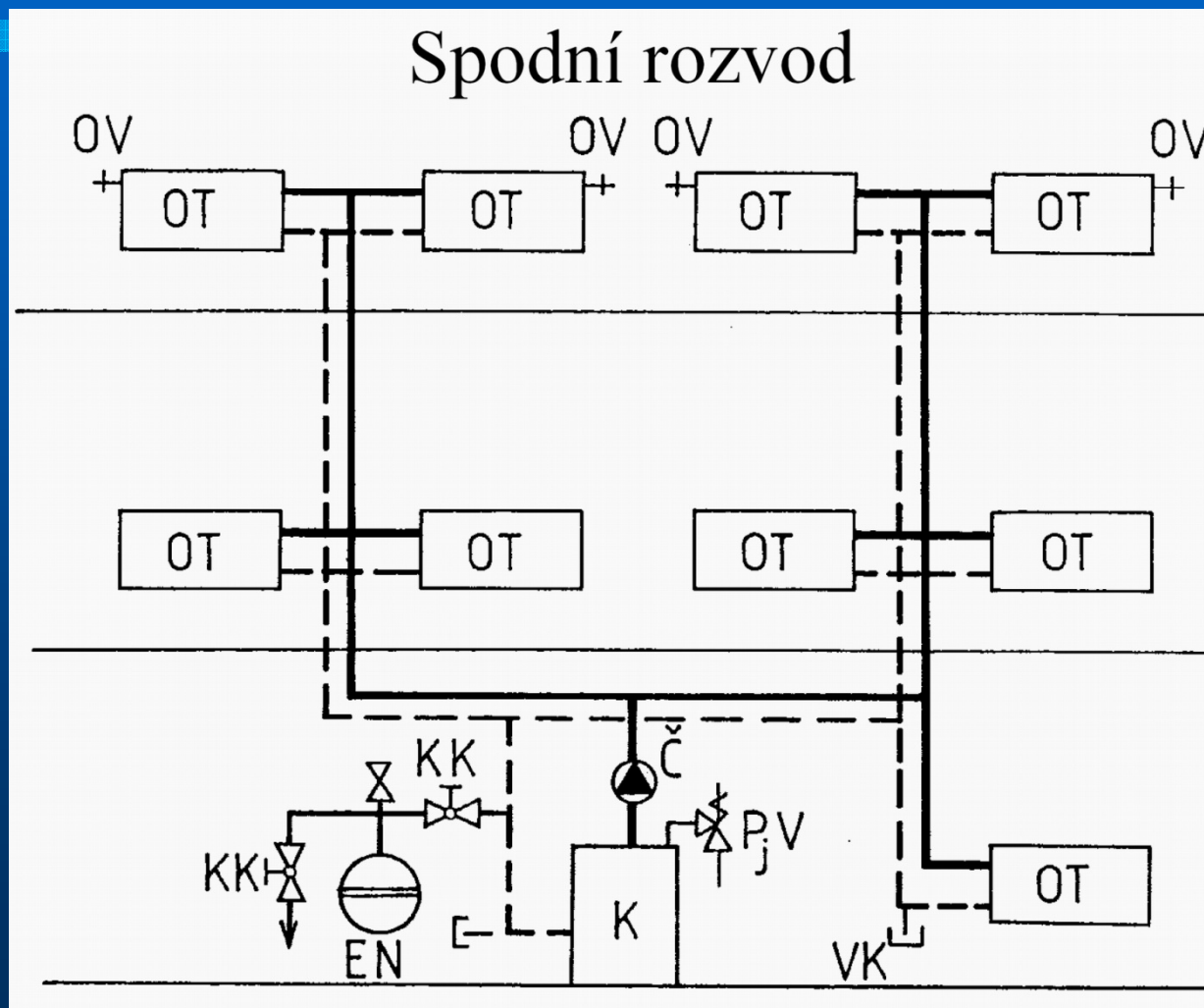

Protiproudé zapojení

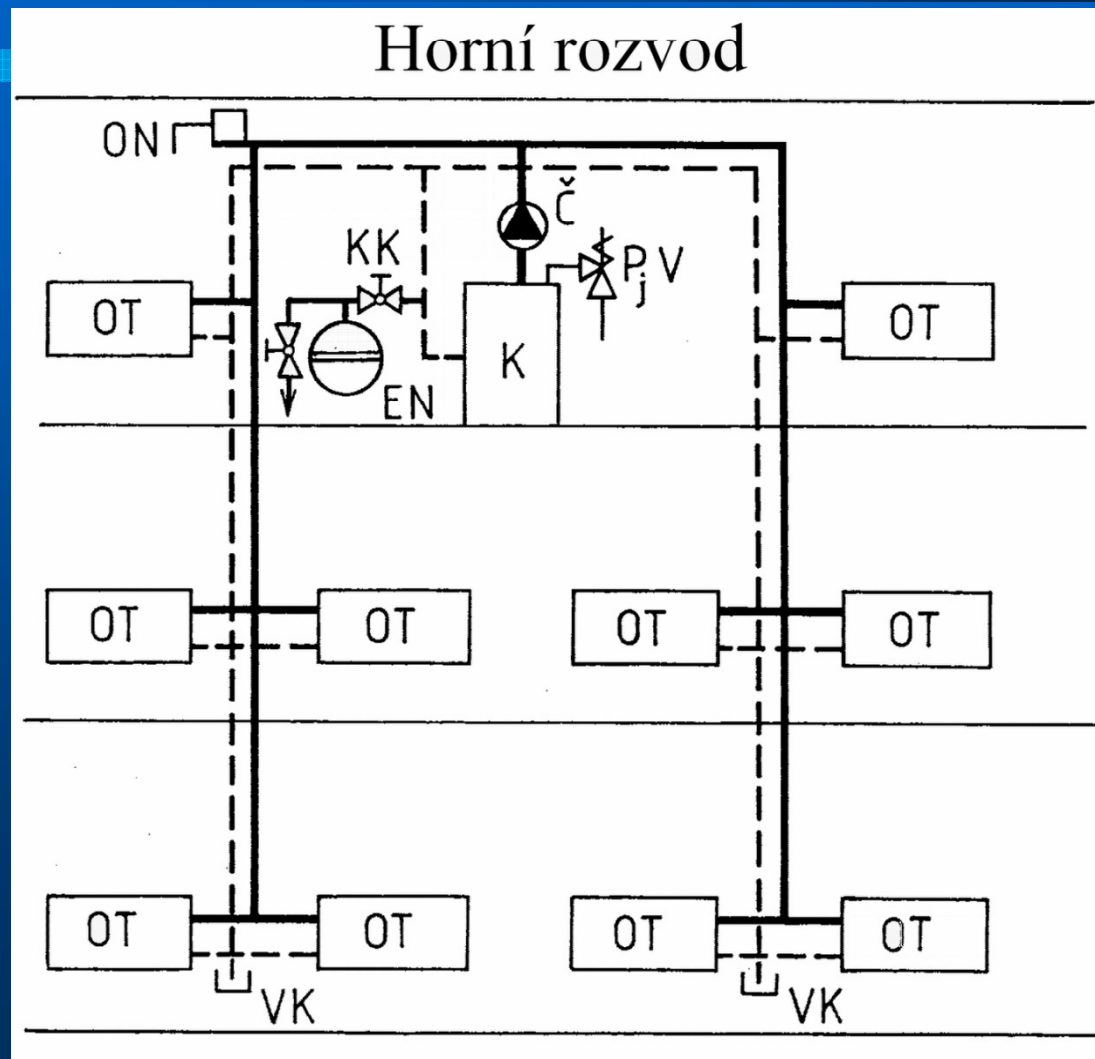

Souproudé zapojení

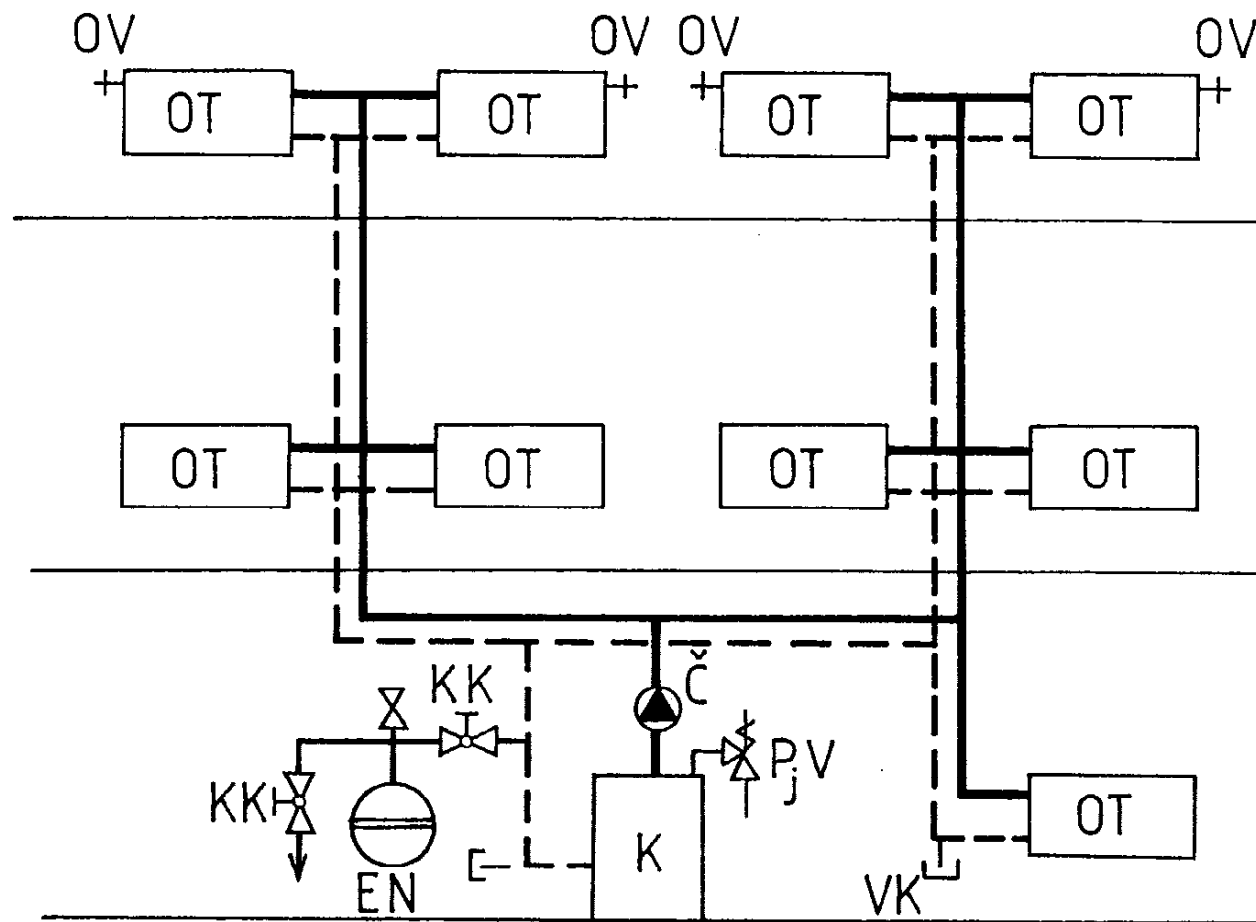
Umístění ležatého rozvodu

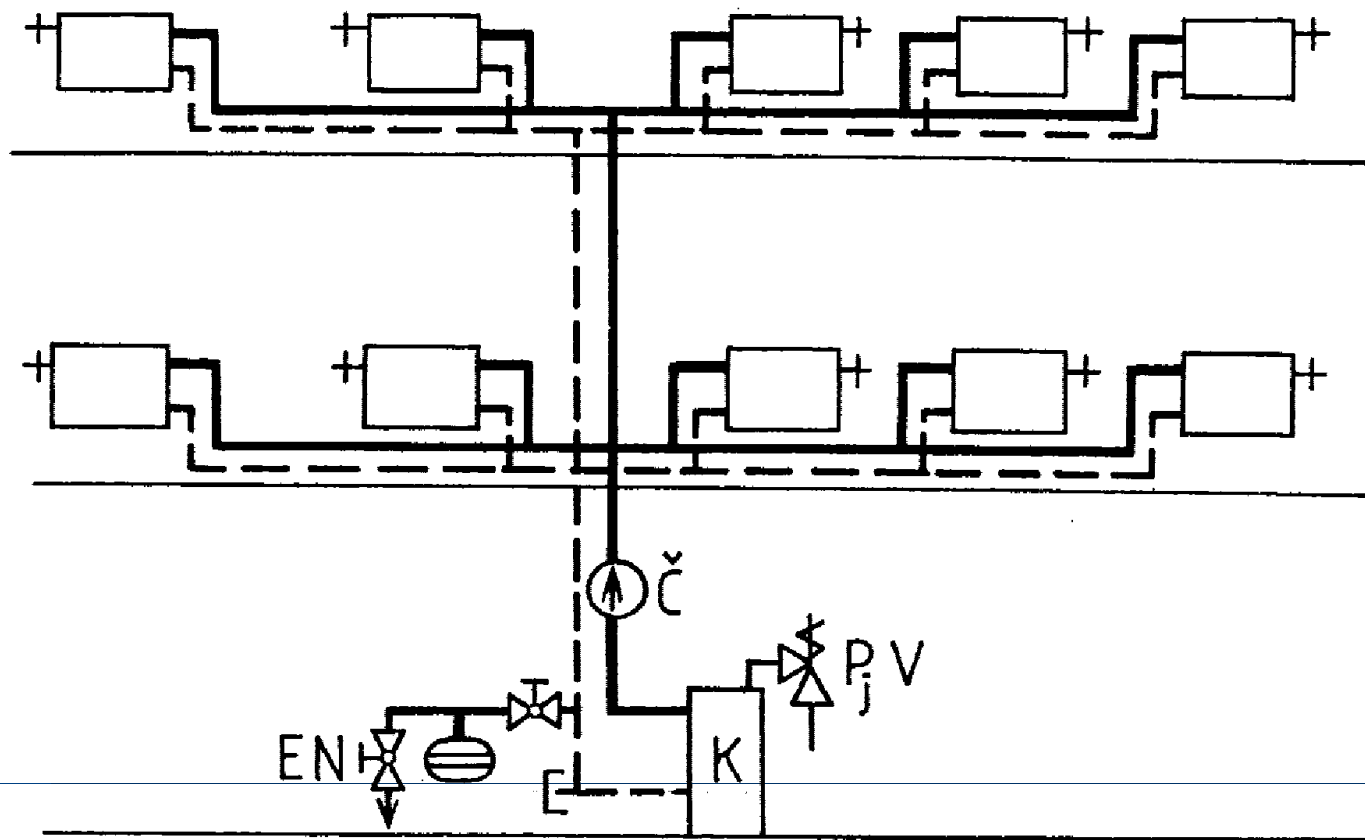
Umístění ležatého rozvodu

Vertikální otopná soustava

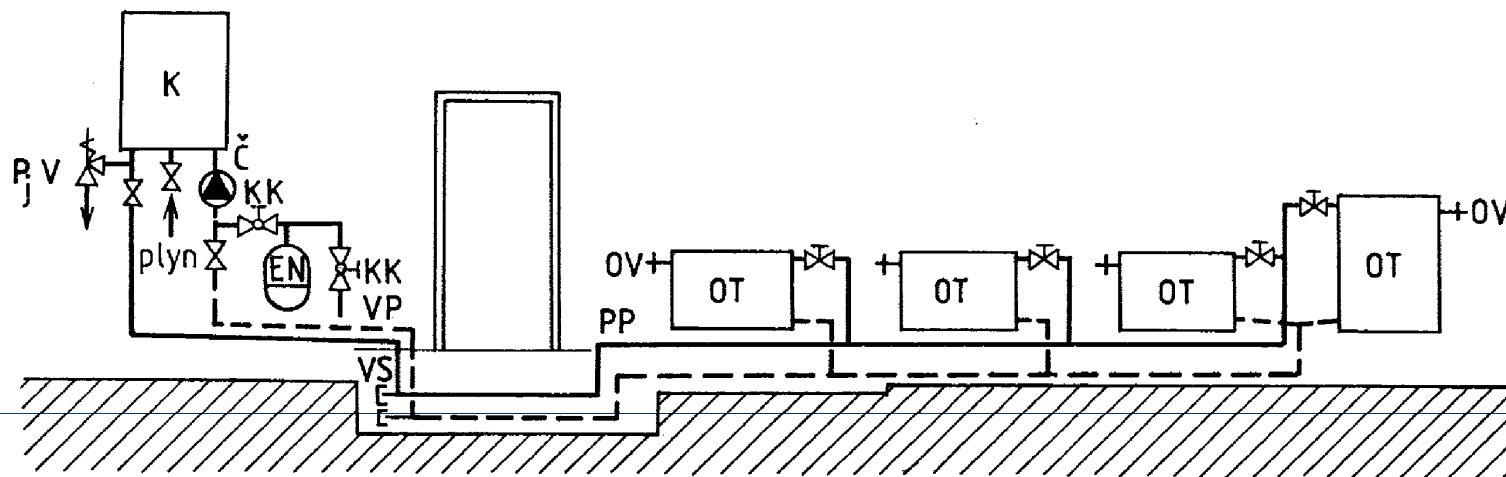
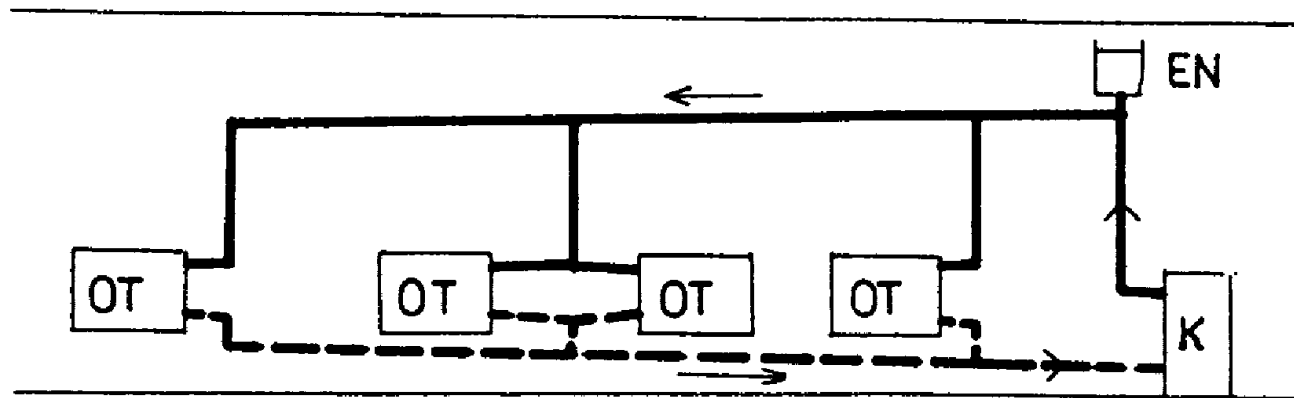

Horizontální otopná soustava

Horizontální otopná soustava - etážová (přir. o. a nuc. o.)

Jednotrubkové otopné soustavy

- Vertikální
- Horizontální

Podle uživatelů

- ✓ okruh bytový
- ✓ okruh zónový

Podle umístění stoupaček

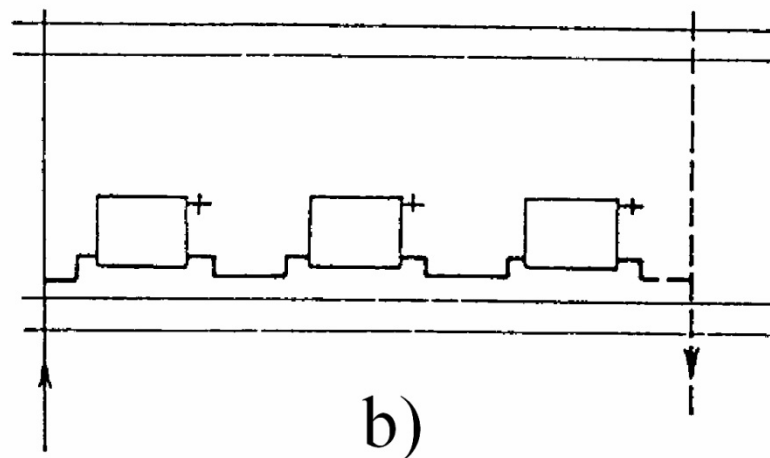
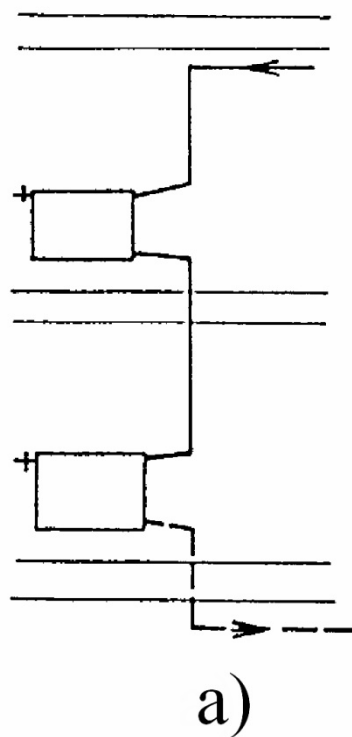
- ✓ okruh uzavřený
- ✓ okruh rozvinutý

Jednotrubkové otopné soustavy

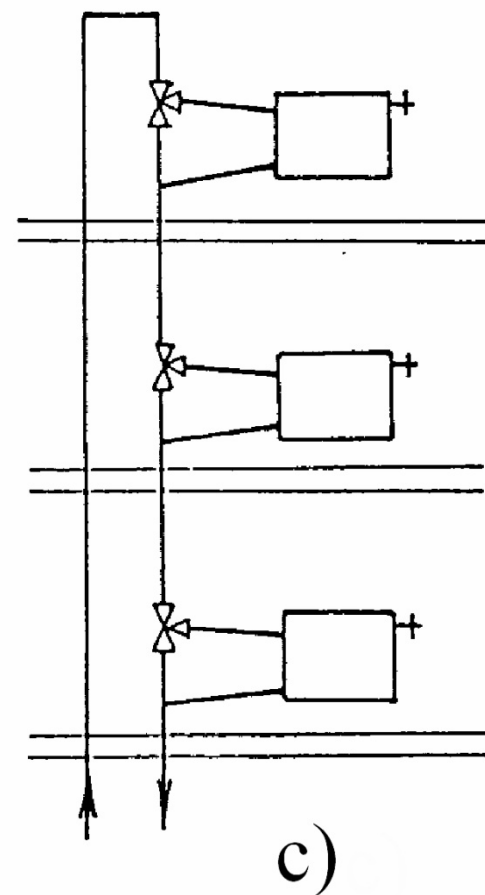
Podle napojení otopných těles

- soustavy průtočné
- soustavy s obtokem těles
- soustavy se čtyřcestnými směšovacími armaturami u otopných těles

Jednotrubkové otopné soustavy

Průtočné zapojení ot.těles
a) vertikální
b) horizontální
c) JVOS s obtoky

Jednotrubkové otopné soustavy

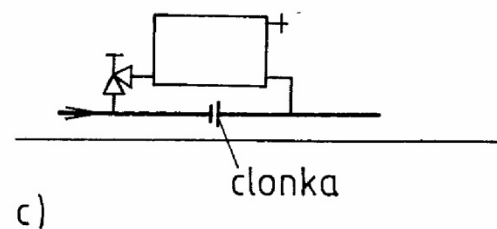
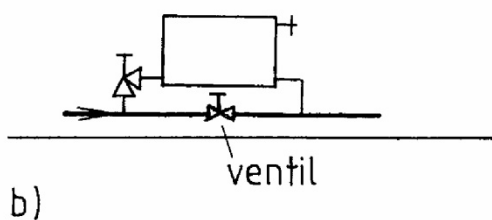
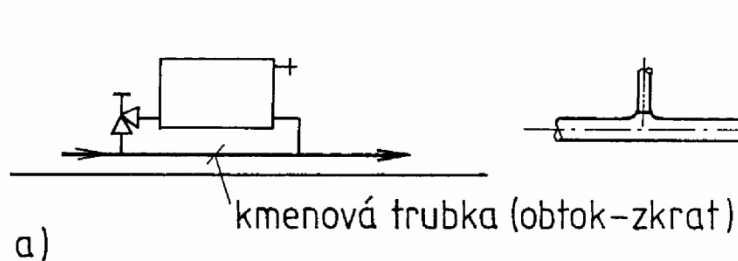
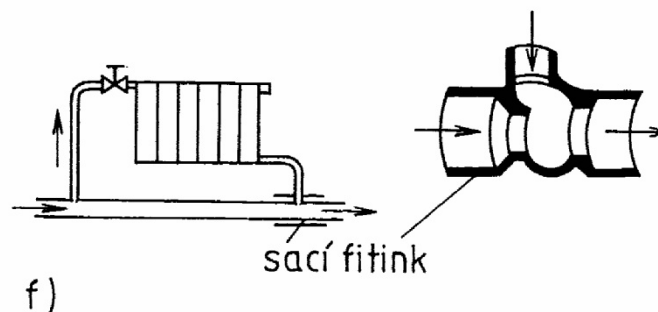
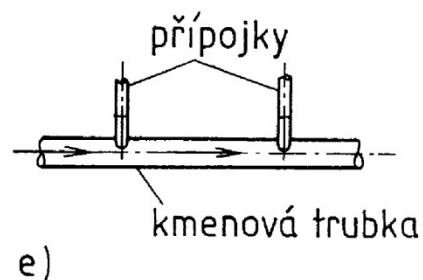
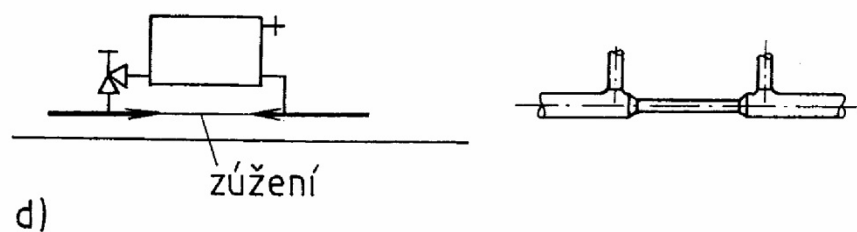

Schéma napojení
otopného tělesa

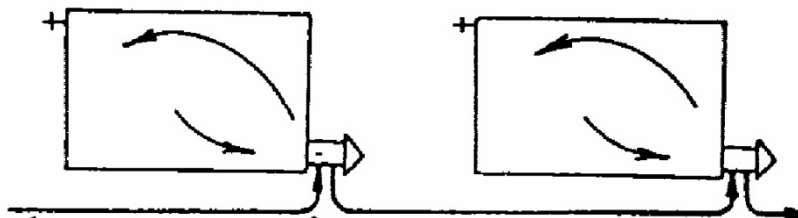

Jednotrubkové otopné soustavy

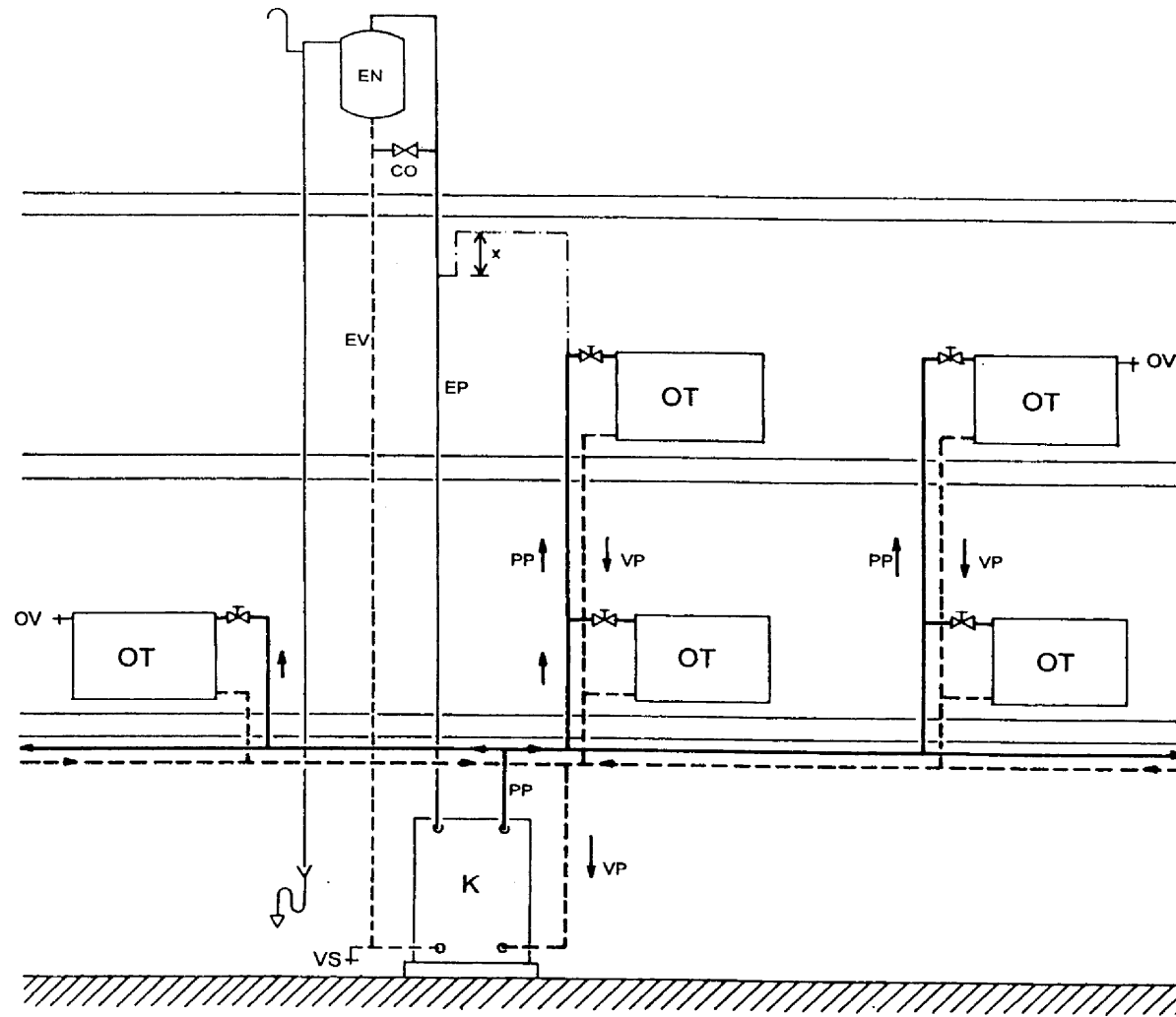
dvoubodové napojení

Schéma napojení ot.t.
čtyřcestnou armaturou

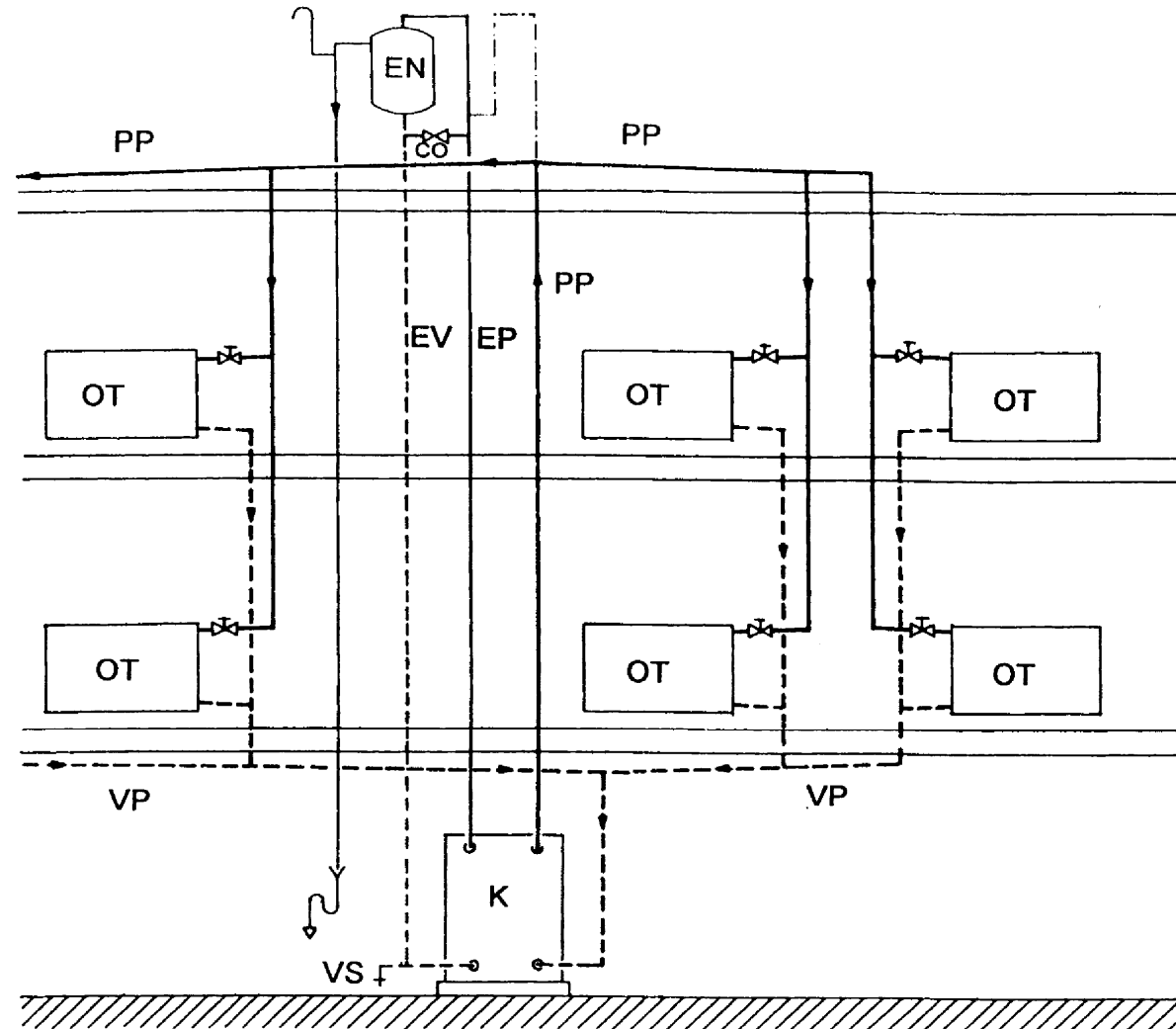

jednobodové napojení

Dvoutrubková otopná soustava vertikální se spodním rozvodem s přirozeným oběhem, teplovodní, otevřená, s protiproudým zapojením otopných těles

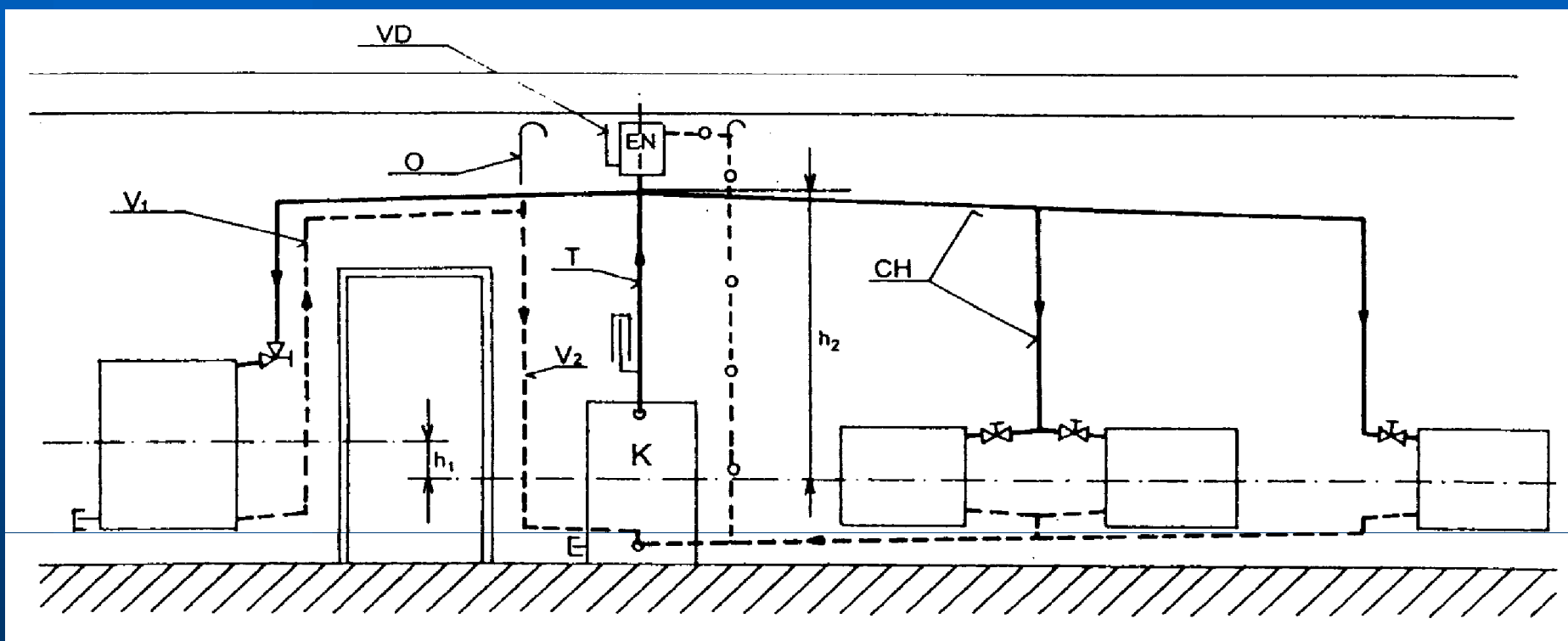

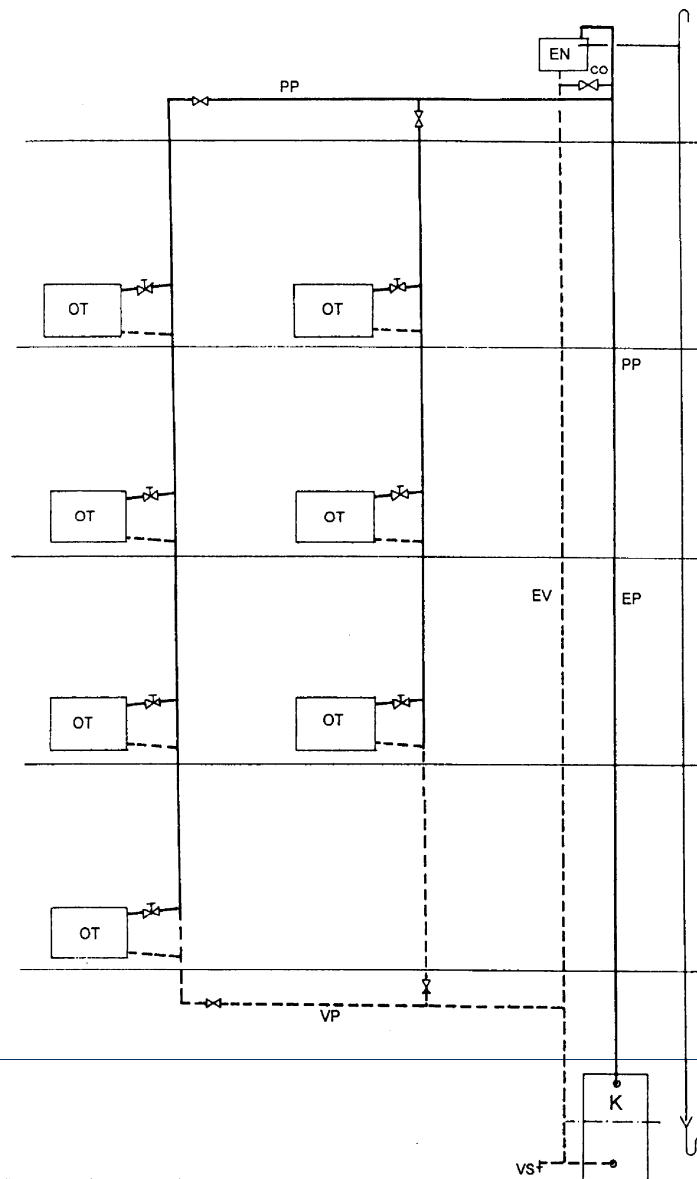
Dvoutrubková otopná soustava vertikální s horním rozvodem s přirozeným oběhem, teplovodní, otevřená, se souproudým zapojením otopných těles

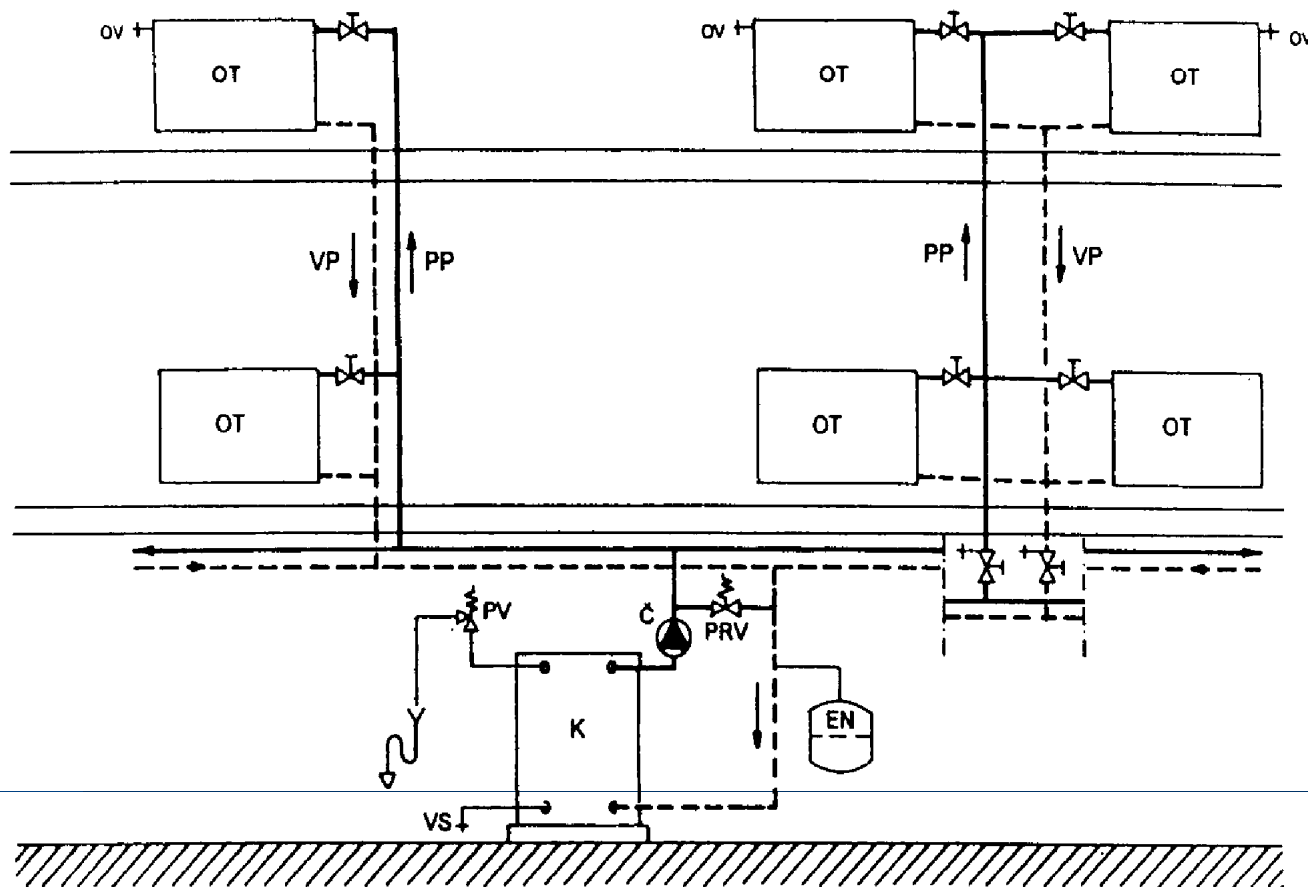
Dvoutrubková otopná soustava s kombinovaným etážovým rozvodem s přirozeným oběhem, teplovodní, otevřená, s protiproudým zapojením otopných těles

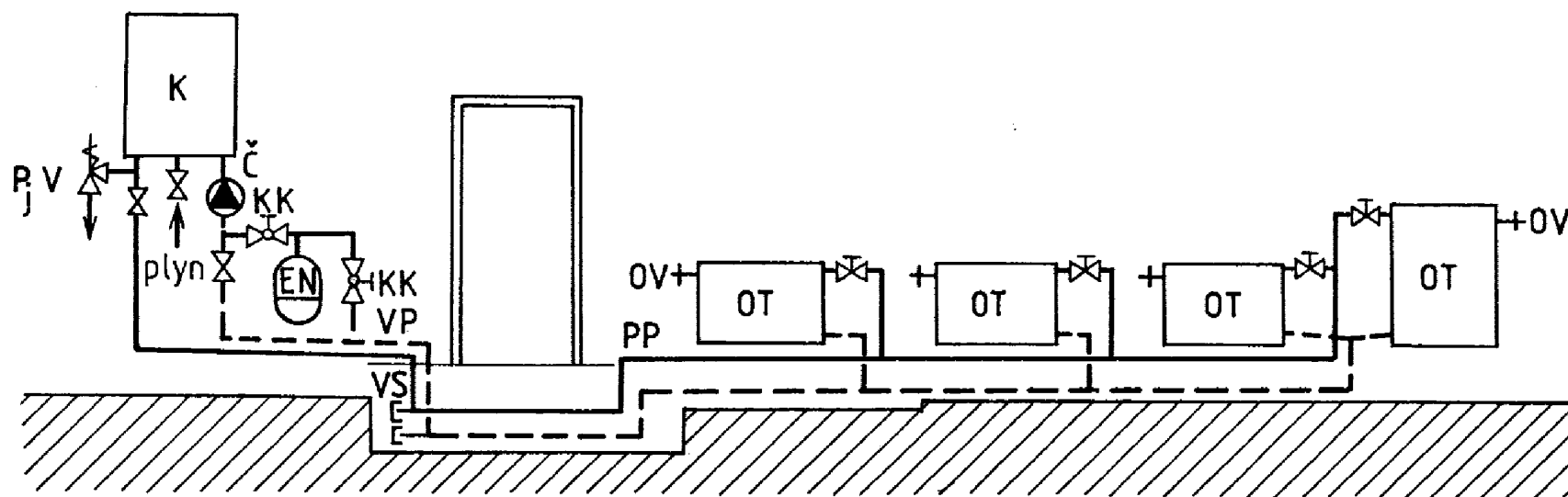

Jednotrubková otopná soustava vertikální s kombinovaným rozvodem s přirozeným oběhem, teplovodní, otevřená, se zapojením otopných těles v obtoku

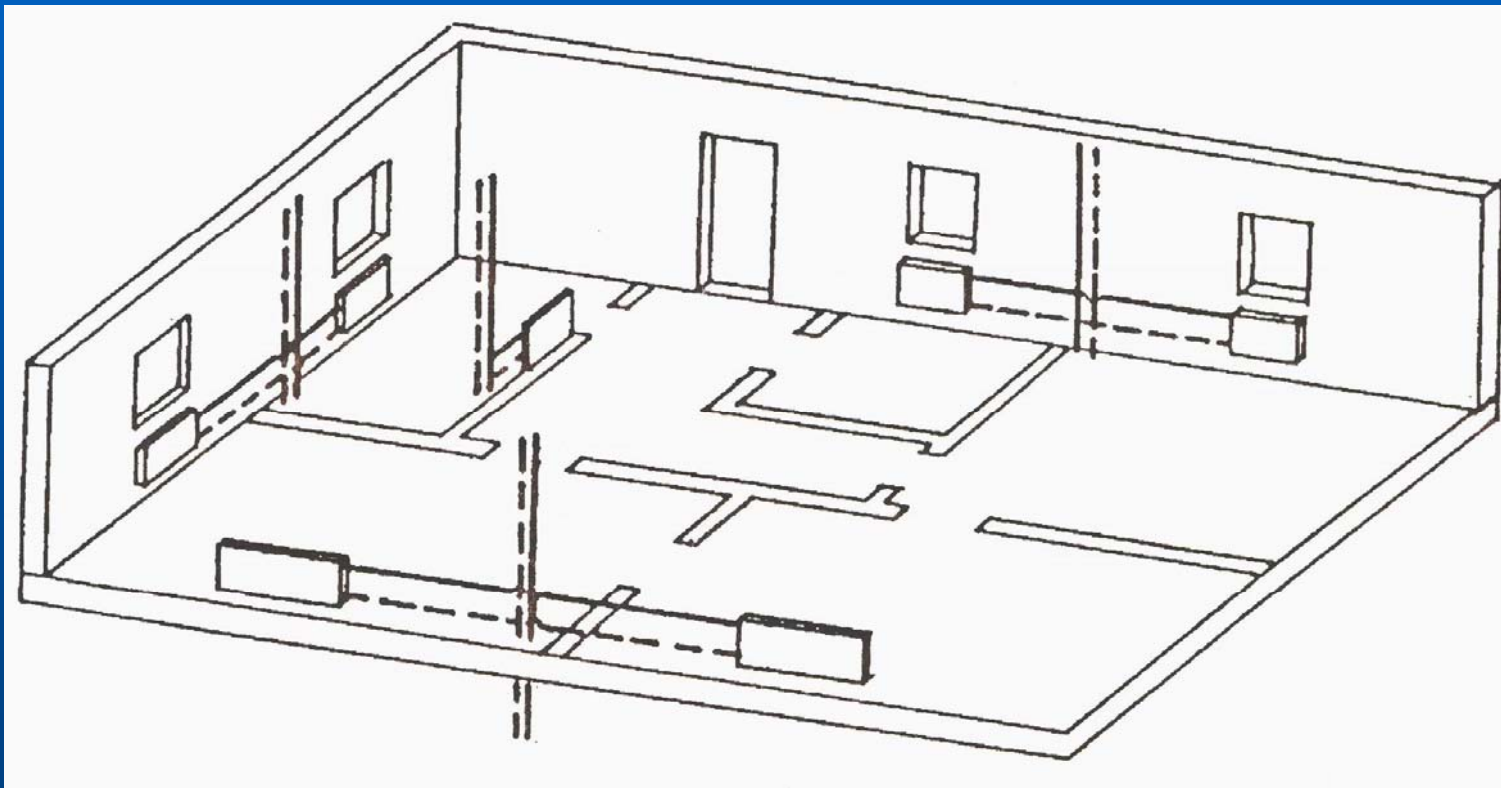
Dvoutrubková otopná soustava vertikální se spodním (nebo horním) rozvodem s nuceným oběhem, teplovodní, uzavřená, s protiproudým (souproudým) zapojením otopných těles

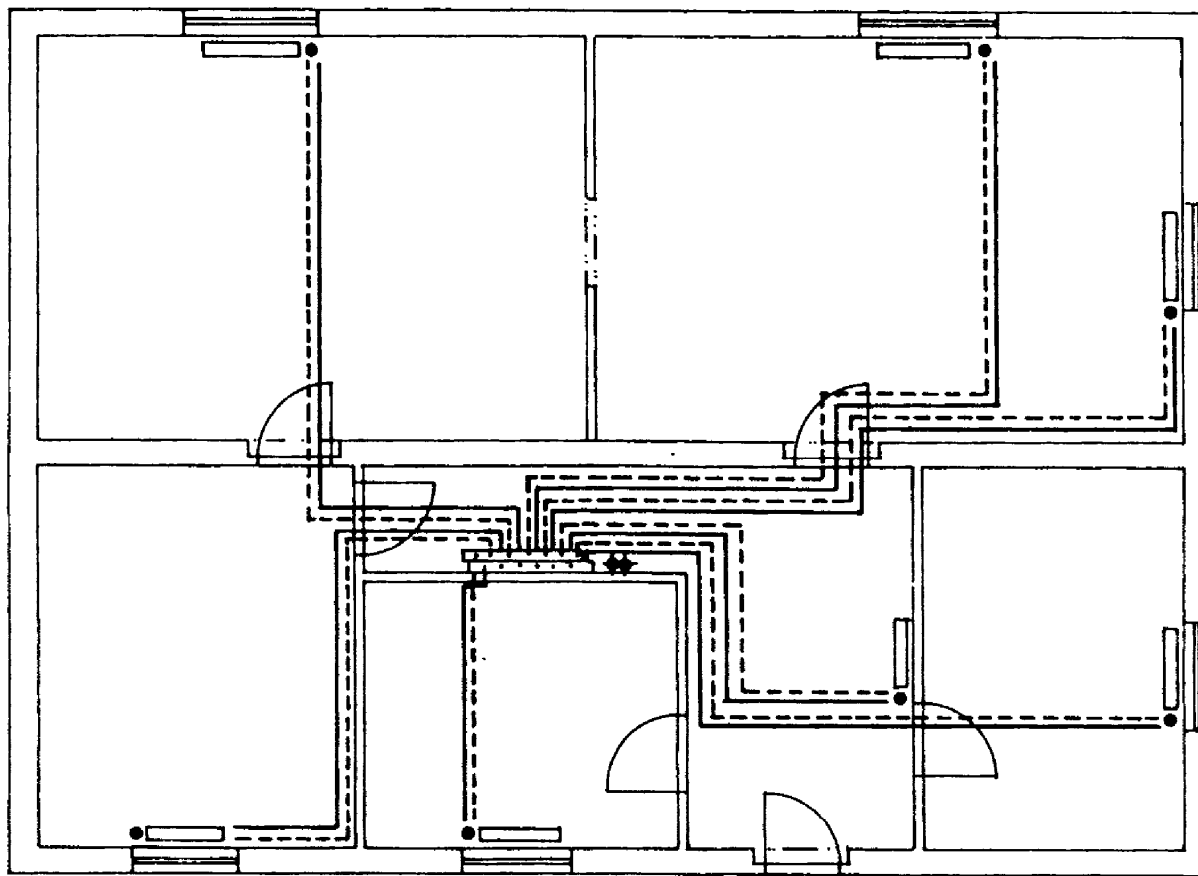
Dvoutrubková otopná soustava horizontální etážová, s nuceným oběhem, teplovodní, uzavřená, s protiproudým zapojením otopných těles

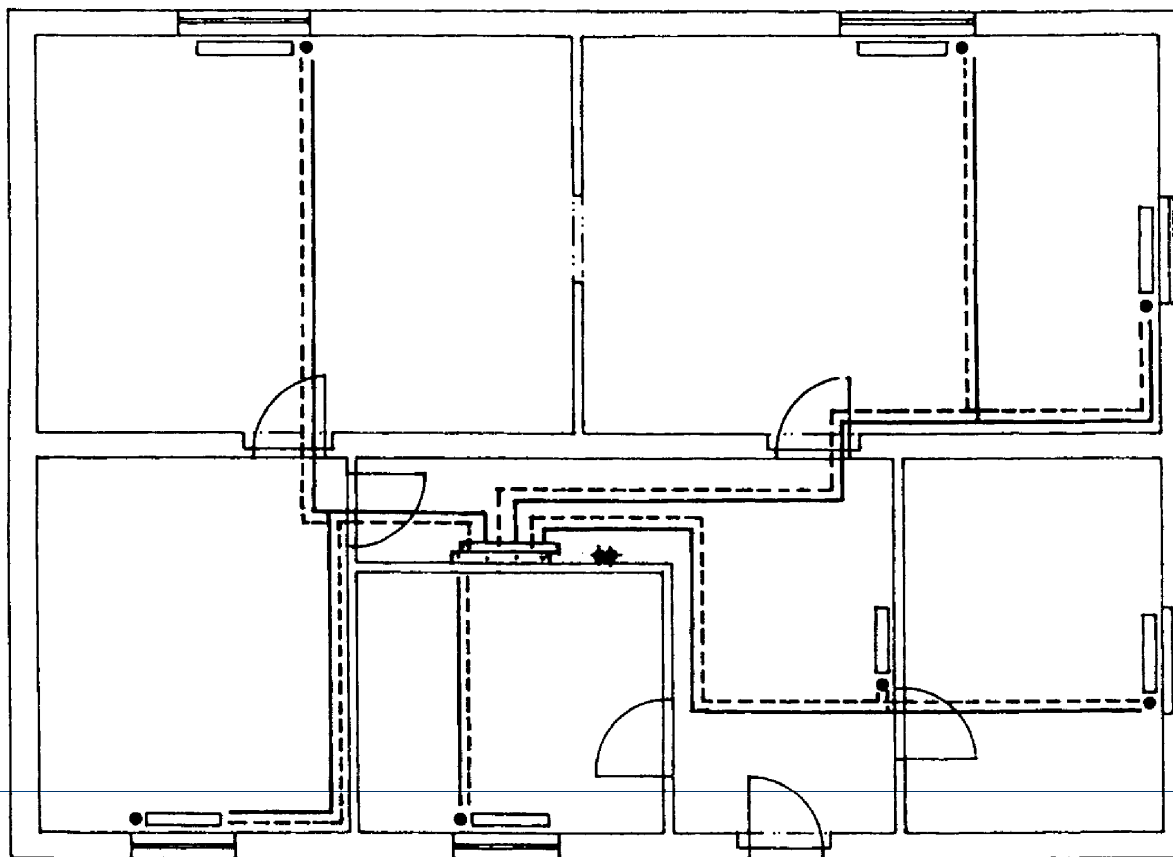
Dvoutrubková soustava vertikální

Hvězdicová otopná soustava s potrubím uloženým v ochranné trubce

Hvězdicová otopná soustava s rozvětveným potrubím

Teplotní parametry otopné soustavy

$$Q_{OT} = m_{OT} \cdot c \cdot (t_{w1} - t_{w2}) = k \cdot S_L \cdot (t_{wm} - t_L)$$

- t_1 – teplota otopné vody na vstupu do otopné soustavy
- t_2 – teplota otopné vody na výstupu z otopné soustavy
- t_{w1} – teplota na vstupu do otopného tělesa
- t_{w2} – teplota na výstupu z otopného tělesa
- $t_{Tp \max}$ – nejvyšší teplota povrchu otopného tělesa
- t_{wm} – střední teplota otopného tělesa

www.utp.fs.cvut.cz

Děkuji za pozornost